

คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ

บทสรุปผู้บริหาร

เอกสารผลการศึกษารายงานตัวชี้วัดเชิงนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอาเซียน

ฉบับปี ๒๕๖๗

(ASEAN SME Policy Index ๒๐๒๔)

แบบพิมพ์เขียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ปี ค.ศ. ๒๐๒๕ เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพราะเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอาเซียน ตั้งแต่ทศวรรษที่ผ่านมาประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN Member States: AMS) ได้นำนโยบายและเครื่องมือในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาปฏิบัติกันแพร่หลาย แต่ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิเช่น ความไม่แน่นอนในห่วงโซ่อุปทานที่เกิดจากวิกฤตโควิด-๑๙ การเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทางลบ วิกฤตดังกล่าวนับเป็นโอกาสสำหรับการทดสอบถึงความเหมาะสมในการนำนโยบายและเครื่องมือการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการในแต่ละพื้นที่และช่วยให้สามารถปรับตัวได้

รายงานฉบับนี้ได้สำรวจภูมิทัศน์ของนโยบายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปัจจุบันทั่วภูมิภาคอาเซียน โดยการประเมินจากข้อมูลและการดำเนินงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละมิติ (dimension) ซึ่งมีทั้งหมด ๘ มิติ ได้แก่

๑. ผลผลิตภาพ เทคโนโลยี และนวัตกรรม
๒. การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการ
๓. การเข้าถึงแหล่งเงินทุน
๔. การเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล
๕. กรอบการบริหารภาครัฐด้านนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
๖. กฎหมาย กฎระเบียบ และภาษี
๗. การศึกษาและทักษะเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ
๘. วิสาหกิจเพื่อสังคมและการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประกอบการ

รวมถึงอธิบายปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเพิ่มเติมอีกด้วย การจัดทำรายงานตัวชี้วัดเชิงนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอาเซียน ฉบับปี ๒๕๖๗ (ASEAN SME Policy Index ๒๐๒๔) โดยยึดแบบสำรวจการจัดทำตัวชี้วัดเชิงนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิธีการจัดการอย่างมีระบบขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) มาเป็นต้นแบบและได้เพิ่มการวิเคราะห์เชิงนโยบายการเปลี่ยนผ่านดิจิทัล....

ผ่านดิจิทัลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และแบบการประเมินในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ และ ๒๐๑๘ มาเปรียบเทียบในครั้งนี้ โดยได้ผนวกกับเป้าหมายจากแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของอาเซียน (ASEAN Strategic Action Plan for SME Development: SAP SMED ๒๐๒๕) การศึกษานี้จัดทำโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) และสถาบันวิจัยเศรษฐกิจแห่งอาเซียนและเอเชียตะวันออก (Economic Research Institute for ASEAN and East Asia: ERIA) ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ โดยได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการประสานงานอาเซียนด้านวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและรายย่อย (ASEAN Coordinating Committee on MSMEs: ACCMSME) ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ และภาคเอกชน รายงานฉบับนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมืออ้างอิงในการติดตามและประเมินความพยายามของประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนานโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ผลการศึกษาในรายงานครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่ดีทั่วทั้งภูมิภาคในการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเมื่อเทียบกับการประเมินในปี ค.ศ. ๒๐๑๘ โดยมีรายละเอียดดังนี้:

- นโยบายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั่วภูมิภาคอาเซียน เป็นผลจากการสนับสนุนจากผู้กำหนดนโยบายที่มุ่งหวังการสร้างความสำเร็จเติบโตอย่างครอบคลุมและยั่งยืนของเศรษฐกิจ โดยมีคะแนนเฉลี่ยทั่วทั้งภูมิภาคในทุกมิติเพิ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่การประเมินครั้งล่าสุด และมีหลักฐานชัดเจนเกี่ยวกับความคล้อยตามนโยบายเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระดับภูมิภาค รวมถึงความแตกต่างระหว่างประเทศสมาชิกมีคะแนนลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยมีข้อมูลบ่งชี้ถึงความพยายามในปรับตัวของประเทศสมาชิกเพื่อมิให้ประเทศตัวเองออกจากกลุ่ม เช่น การรวมตัวของประเทศสมาชิกให้การผลักดันโครงการ ASEAN Access หรือ ASEAN SME Academy ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการพัฒนาโครงการในระดับภูมิภาค

- วิกฤตโควิด-๑๙ ได้สร้างปัญหาให้กับตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ แต่สำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนนั้น สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงทีและช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้น รัฐบาลแต่ละประเทศสมาชิกนั้น มีการออกมาตรการหลากหลายรูปแบบเพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าว ประกอบด้วยมาตรการช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนมีงานทำ การผ่อนปรนขยายระยะเวลาในการชำระหนี้และการสนับสนุนทางการเงินผ่านช่องทางดังกล่าว พร้อมทั้งการสนับสนุนด้านโครงสร้างที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระยะยาว เช่น โครงการเสริมทักษะด้านดิจิทัล นวัตกรรม การยกระดับทักษะการทำงาน และการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ เพื่อขยายการเข้าสู่ตลาด วิกฤตดังกล่าวกลับเป็นตัวกระตุ้นให้มีการพัฒนาด้านทักษะด้านดิจิทัลในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอีกด้วย

- กรอบนโยบายสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความซับซ้อนมากขึ้น ประเทศสมาชิกมีเครื่องมือที่หลากหลายเพิ่มขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม...

และขนาดย่อมได้ดียิ่งขึ้น ในหลายประเทศสมาชิกมีการเพิ่มจำนวนผู้ให้บริการแก่ผู้ประกอบการ และขยายขอบเขตของการให้บริการครอบคลุมวงจรการพัฒนาธุรกิจ กลุ่มประเทศสมาชิกมีการเพิ่มความช่วยเหลือที่มี การปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และหลายประเทศได้เริ่มต้นเส้นทางเฉพาะสำหรับธุรกิจที่มีศักยภาพสูงและเติบโตไว โดยมุ่งเน้นไปที่วิสาหกิจเริ่มต้น (startups)

- ภูมิภาคอาเซียนประสบผลสำเร็จในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยผ่านทางช่องทางต่างๆของกิจกรรมส่งเสริมความสามารถ กิจกรรมส่งเสริมการขายผ่านช่องทางดิจิทัล และการเปิดโอกาสในการชำระเงินผ่านช่องทางดิจิทัล ซึ่งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีต้นแบบธุรกิจใหม่ๆ ออกมา และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนมากขึ้น ดังนั้น โครงการบ่มเพาะและโครงการสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น (startups) จึงมุ่งเน้นไปที่อัตราการเจริญเติบโตและขยายตัวเข้าสู่ตลาดใหม่

- เรื่องสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจมากขึ้นจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเทศสมาชิกได้เน้นย้ำความสำคัญเกี่ยวกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและมุ่งเน้นให้มีการป้องกันและการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงมีการเพิ่มกลยุทธ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แม้ที่ผ่านมาประเทศสมาชิกได้สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของธุรกิจสีเขียวให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปบ้างแล้ว แต่ความพยายามดังกล่าวยังจำเป็นต้องดำเนินการต่อไป

ในบทต่อไปจะกล่าวถึงปัญหาและความท้าทายของแต่ละประเทศ และรายงานฉบับนี้มีการกล่าวถึงข้อเสนอแนะสำคัญสำหรับภูมิภาคโดยรวม ได้แก่

- ส่งเสริมการประสานงานให้ดียิ่งขึ้นระหว่างกระทรวง สถาบัน และระดับของรัฐบาล เพื่อให้มีการพัฒนานโยบายสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเชื่อมโยงกันมากขึ้น ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนานโยบายและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอยู่เกือบทุกประเทศ แต่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานอื่นๆ ความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรับประกันการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงาน และขอเสนอแนะให้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ โดยการแต่งตั้งประธานควรมีตำแหน่งในระดับสูงเท่าที่สามารถจะทำได้

- ประเทศสมาชิกควรยกระดับเป้าหมายใหม่ เช่น การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การสนับสนุนสตาร์ทอัพในธุรกิจเทคโนโลยีขั้นสูง และการบูรณาการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้ากับห่วงโซ่อุปทานในกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้กำหนดนโยบายควรเชื่อมโยงกลยุทธ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับกลยุทธ์ด้านอื่นๆ เช่น เทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรม และการพัฒนาทักษะ คณะกรรมการประสานงานอาจช่วยสนับสนุนแนวทางที่บูรณาการนี้ได้มากขึ้น

- ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการสนับสนุนการเก็บข้อมูล การปรับปรุงความพร้อมในการใช้งาน ความสามารถในการเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ข้อมูล การส่งเสริมการเก็บข้อมูลจะนำไปสู่การ

พัฒนา...

พัฒนานโยบายที่สามารถอ้างอิงจากหลักฐานเชิงประจักษ์ และตรงกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม การมีส่วนร่วมและลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเป็นฐานในการตัดสินใจในเรื่องนโยบายต่างๆ ในหลายประเทศสมาชิก ข้อมูลเหล่านี้ยังไม่พร้อมใช้งานหรือไม่ได้มีการจัดเก็บรวบรวมอย่างสม่ำเสมอ สำหรับในภูมิภาคนี้ หากคำนิยามสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย มีความสอดคล้องกัน จะช่วยให้ง่ายต่อการเปรียบเทียบ ทั้งนี้ หากมีการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้มาจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะช่วยให้สามารถพัฒนานโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากการมีส่วนร่วมของสังคมที่มีต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะได้รับการพิจารณาจากผู้กำหนดนโยบายและเล็งเห็นถึงความสำคัญ

- **ดำเนินการขยายความร่วมมือในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป** ในภูมิภาคอาเซียนมีหลากหลายโครงการและหลักสูตรอบรมที่ให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาดและความเป็นสากล ในหลายกรณีจากความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันความรู้ แต่ก็สามารถทำได้มากกว่านี้ในระดับปฏิบัติการ ซึ่งอาจเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกที่มีกรอบนโยบายที่เด่นชัดกับประเทศที่มีกรอบนโยบายแบบทั่วไป นอกจากนี้ความร่วมมือยังสามารถเป็นในรูปแบบของการพัฒนาโครงการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ซึ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถได้รับประโยชน์จากทั้งสองฝ่าย สุดท้ายนี้ยังสามารถทำเป็นรูปแบบของการสร้างโครงการนำร่องในบางประเทศสมาชิก เพื่อทดสอบความคิดริเริ่มและโครงการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีเป้าหมายที่จะขยายผลไปยังประเทศอื่นอีกด้วย หากประสบความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งความคิดริเริ่มในระดับภูมิภาคที่เกี่ยวกับสำนักงานข้อมูลเครดิต หรือการทดสอบโครงการทางการเงินดิจิทัลซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์อย่างมาก

- **การรับรองลักษณะการบูรณาการในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม** ในภูมิภาคอาเซียนประเทศส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการตามนโยบายที่ผสมผสานระหว่างความสามารถในการแข่งขันและวัตถุประสงค์ในเชิงสังคมที่ระบุอยู่ในกรอบนโยบายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ การสร้างกลยุทธ์ที่อ้างอิงจากข้อมูลที่มีอยู่และข้อเสนอแนะแต่ละด้านอาจเป็นประโยชน์ ซึ่งสามารถทำได้โดยการสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลกลาง รวมถึงการเพิ่มโอกาสการสื่อสารระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การดำเนินการแบบนี้รัฐบาลจะสามารถเห็นถึงช่องว่างในการสนับสนุนได้และเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการกำหนดนโยบาย

- **ความต่อเนื่องในการดำเนินการปรับปรุงการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม** แม้ว่าในภูมิภาคจะมีการพัฒนากรอบการให้เงินทุนและเพิ่มความพร้อมของแหล่งเงินทุนทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและทางเลือกสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ยังคงเผชิญอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นความท้าทายสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งยังขาดความรู้เกี่ยวกับกลไกและโอกาสที่มีอยู่ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ผู้กำหนดนโยบายควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาองค์ความรู้การเงินให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ผ่านโปรแกรม.....

ผ่านโปรแกรมการพัฒนาทักษะหรือความพยายาม ในการสร้างขีดความสามารถอื่นๆ รวมถึงการเพิ่มการแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีในหัวข้อนี้ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน อีกทั้ง ควรส่งเสริมกลไกในระดับภูมิภาคที่ช่วยในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การลดต้นทุนด้านการเงิน และอำนวยความสะดวกด้านการเงินเพื่อการส่งออก

- ควรบรรจุวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาอยู่ในแผนและกลยุทธ์สำหรับการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มรูปแบบ โดยมุ่งเป้าไปที่ธุรกิจสีเขียวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะในเชิงกลยุทธ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเพิ่มการสนับสนุนการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้กำหนดนโยบายสามารถช่วยให้การเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นศูนย์ (net-zero) ให้มีความราบรื่นมากยิ่งขึ้น เมื่อห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศมุ่งสู่การเพิ่มการรายงานความยั่งยืนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะต้องได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมซึ่งทำให้พวกเขาสามารถเข้าร่วมเกี่ยวกับการทำรายงานความก้าวหน้าในกระบวนการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้

สุดท้ายนี้ ควรดำเนินการพัฒนาปรับปรุงกรอบการดำเนินงานติดตามและประเมินผล เพื่อสามารถกำหนดนโยบายที่สามารถอ้างอิงได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ แม้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนจะดำเนินการติดตามอย่างสม่ำเสมอจากเอกสารนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและกิจกรรมต่างๆ แต่การประเมินผลที่เข้มงวดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินผลที่ยังคงความอิสระซึ่งเป็นได้ยากในภูมิภาคนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถเพิ่มตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพได้ลงในกระบวนการการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ การสำรวจการวิเคราะห์ควรใช้ข้อมูลระดับบริษัทจะทำให้การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของผู้รับประโยชน์กับกลุ่มควบคุมมีความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การประเมินผลดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัทที่เข้าร่วมการประเมิน การรวมชุดข้อมูลที่ครอบคลุมพร้อมกับตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพเข้าไปในกรอบนโยบายจะเพิ่มการวัดผลที่มีประสิทธิภาพและความแม่นยำของมาตรการได้ นอกจากนี้ การใช้ข้อมูลระดับบริษัทสำหรับการวิเคราะห์เชิงลึกจะช่วยให้เข้าใจพลวัตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างละเอียด และช่วยในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม สุดท้ายนี้ การทำงานร่วมกับสำนักงานสถิติผู้กำหนดนโยบายสามารถพัฒนาตัวชี้วัดที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ในระดับประเทศ ซึ่งจะให้เห็นภาพรวมกว้างยิ่งขึ้นเกี่ยวกับวิธีการที่นโยบายสาธารณะส่งผลกระทบต่อในหลากหลายมิติจากการดำเนินงานของภาคธุรกิจ (เช่น นวัตกรรม สิ่งแวดล้อม การส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ)